

став відігравати значну роль у координації правопросвітницької роботи. У зв'язку з ліквідацією обласних структур Мінюсту у 2020 році проблема координації загострилася. На наш погляд, обласні та районні структури системи БПД у змозі якісно виконувати цю роль.

Досвід Полтавщини переконливо свідчить про важливість використання програмно-цільового методу управління як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Цільові програми дозволяють акумулювати ресурси та координувати види діяльності й заходи, що здійснюються на різних рівнях управління. Водночас варто враховувати й застереження щодо надмірної кількості цільових програм, що веде до розпорошення ресурсів.

Висновки. Забезпечення якісної правопросвітницької роботи та надання безоплатної правової допомоги вимагає об'єднання зусиль та ресурсів органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громадськості. Ключову роль у цьому процесі мають відігравати центри правової допомоги.

Реалізація програм правової освіти дозволяє не лише надавати правові консультації, а й сприяє проведенню активної правопросвітницької діяльності задля того, щоб громадяни орієнтувалися в нормах чинного законодавства, знали свої права, вміли реалізувати та захистити їх на практиці.

Література:

1. Рябовол Л.Т. Правова освіта населення України: системний підхід. URL: https://www.cuspu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/1_2017/49-55.pdf
2. Про Програму правової освіти населення України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.1995 р. № 366 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/366-95-п>.
3. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18 жовт. 2001 р. № 992/2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>.

Мороз В.М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЮ «ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ» У МЕЖАХ ЕКСПЕРТИЗИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

Постановка проблеми. Практична реалізація нового механізму атестації освітніх програм, як одного із способів реалізації державною політики щодо забезпечення якості вищої освіти, стала причиною загострення тих суперечностей, які до цього часу не мали принципового значення. Серед таких суперечностей є у тому числі й ті з них, природою виникнення яких є неузгодженість деяких з норм на рівні законодавства. Саме такі неузгодженості,

та як наслідок їх прояву – суперечності у використанні критеріїв оцінювання якості освітньої програми, стали причиною звернення голови Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти С.М. Квіта до керівників закладів вищої освіти та наукових установ. Зміст листа було розбудовано навколо вирішення питання акредитації освітніх програм зі старими шрифтами та особливостей врахування факту розходження назв галузей знань і спеціальностей за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [1]. Відповідне питання має неабияку значущість в контексті оцінювання експертами Національного агентства якості освітньої програми за шостим критерієм «Людські ресурси» [2]. Предметом нашої безпосередньої уваги у межах цієї публікації стала норма Критеріїв оцінювання якості освітньої програми щодо академічної та/або професійної кваліфікації викладачів, залучених до реалізації освітньої програми (п.1 критерій 6) в контексті її використання для оцінювання освітніх програм за спеціальністю «Публічне управління та використання».

Серед останніх наукових публікацій, тематична спрямованість яких тим чи іншим чином була пов'язана з вирішенням питань підвищення якості вищої освіти, слід звернути увагу на роботи С.К. Андрейчука, В.М. Бабаєва, Л.А.Гаєвської, С.М. Домбровської, О.В. Дубровки, Т.О. Лукіної, С.В. Майбороди, В.М. Огаренка, Л.І. Паращенко, О.В. Поступної, В.П. Садкового, Т.М. Тарасенка та багатьох інших дослідників. Окремі аспекти порушеної проблематики були висвітлені нами у межах раніше оприлюднених результатах наукових досліджень [3, 4, 5].

Виклад основного матеріалу. Перші акредитації освітніх програм відбулись наприкінці 2019 року, тобто з часу внесення останніх змін до переліку спеціальностей (лютий 2017 р.) пройшло майже три роки. Чи є достатнім строк у три роки для адаптування освітньої програми (змісту, кадрового забезпечення, баз практики тощо) до нових умов? Це наше питання обумовлено тим фактом, що свого часу діючі у ЗВО освітні програми «Публічне управління та адміністрування» були переоформлені з галузі знань «07 Управління та адміністрування» до галузі знань «28 Публічне управління та адміністрування». Таке переоформлення повинно було розглядатися адміністраціями ЗВО та у першу чергу гарантами освітніх програм на рівні детермінанти змін, як змісту навчальних планів так і кадрового забезпечення. Нажаль, у переважній своїй більшості освітні програми не були адоптовані під вимогу нової галузі знань.

Залишаючи вище сформульоване питання на рівні риторичного, звернемо увагу на норми Методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування критерію 6 «Людські ресурси» при оцінюванні якості освітньої програми. Відповідна норма Методичних рекомендацій визначає фокус уваги експертів не на науковому ступені задіяних у реалізації освітньої програми фахівців, а на «відповідності викладачів тим дисциплінам, які вони викладають» [5]. Відповідність викладача визначається його академічною або професійною кваліфікаціями. Іншими словами, маючи академічну або професійну кваліфікацію викладач може вважатись таким, який

відповідає вимогам до кадрового забезпечення освітньої програми. Відповідно до роз'яснень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти «академічна кваліфікація» тлумачиться через наявність у викладача компетентності у певній сфері. Свідченнями факту наявності таких компетентностей є фахова освіта або наукова діяльність у відповідній сфері. У свою чергу, «професійна кваліфікація» розглядається як досвід професійної діяльності у відповідній сфері. Отже, відповідність академічної та/або професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників цілям та програмним результатам навчання (підкритерій 6.1 Методичних рекомендацій) визначається за напрямками: 1) наявність у залучених до викладання навчальних дисциплін осіб освіти за відповідним напрямом або факту здійснення наукової діяльності у відповідній сфері; 2) досвід професійної діяльності (державна служба або служба в органах місцевого самоврядування). Іншими словами, в контексті кадрового забезпечення освітньої програми «281 Публічне управління та адміністрування» академічна кваліфікація може бути підтверджена фактом наявності фахової освіти за відповідною спеціальністю або наукового ступеня у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування». У якості альтернативи до вище наведеної вимоги, нормотворець розглядає факт участі науково-педагогічного працівника у науковій діяльності за відповідним до змістовного спрямування тих дисциплін які викладаються. Приймаючи до уваги той факт, що освітні компоненти повинні відповідати, як за своєю назвою так і за своїм змістом, предметно-об'єктному спрямуванню галузі «Публічне управління та адміністрування», можемо припустити, що наукова діяльність залучених до викладання освітньої програми науково-педагогічних працівників повинна відповідати не лише освітній компоненті, а і галузі в цілому.

Висновки. Приймаючи до уваги вище наведене можемо сформулювати такі основні узагальнення. По-перше, визначення академічної кваліфікації у залучених до реалізації освітньої програми викладачів повинно відбуватись через призму з'ясування факту наявності публікацій з прив'язуванням їх змісту не лише до спрямування конкретної освітньої компоненти, а у тому числі з врахуванням галузевої належності того видання, власне в якому була розміщена відповідна наукова робота. Наприклад, викладач навчальної дисципліни «Право в публічному управлінні» повинен мати не просто публікації які за своїм змістом висвітлюють ті чи інші аспекти прояву проблематики права в публічному управлінні, а публікації які оприлюднені у виданнях відповідного галузевого спрямування (наприклад, у фахових виданнях з державного управління). По-друге, визначення професійної кваліфікації викладача повинно відбуватись в контексті з'ясування у нього досвіду професійної діяльності відповідно до змістовного спрямування конкретної освітньої компоненти. Слід звернути увагу на той факт, що досвід викладання відповідної навчальної дисципліни не може бути зарахований на рівні професійної діяльності. Потретє, реалізація освітніх програм у галузі знань «Публічне управління та адміністрування» повинна здійснюватись викладачами які мають відповідний до галузі науковий ступінь. В контексті змісту вище наведеної тези хочемо

звернути увагу на те, що ми не заперечуємо позитивний вплив практики залучення до викладання окремих освітніх компонент у межах спеціальності «Публічне управління та адміністрування» представників інших галузей знань. Разом з тим, слід розуміти що таке залучення повинно бути здійснено з дотриманням принципу *fitness for purpose*, а саме – добору викладачів відповідно до цілей освітньої програми, а не навпаки.

Література:

1. Квіт С.М. Щодо акредитації програм зі старими шифрами. Лист №362 від 05.02.2020. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/0001-1-1-scaled.jpg>
2. Критерії оцінювання якості освітньої програми. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Критерії.pdf>
3. Мороз С. А. Структура высшего учебного заведения как объект государственного управления. *Повышение квалификации и профессиональное совершенствование педагогов: междунар. науч.-практ. конф.*, 26–27 ноября 2015 г. Алматы, 2015. С. 156–161.
4. Мороз С. А., Мороз В. М. Французька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ. *Вісник НУЦЗУ (Серія «Державне управління»)*. 2016. Вип. 1 (4). С. 213–222.
5. Мороз В.М., Садковий В.П., Бабаєв В.М., Мороз С.А. Онлайн опитування студентів у системі забезпечення якості вищої освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2018. №6. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2415>
6. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Рішення і положення: рекомендації. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти*. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Методичні-рекомендації_для-експертів.pdf

Мороз С.А.

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ

Постановка проблеми. Дослідження проблематики якості вищої освіти традиційно позиціонує у межах кола уваги педагогічної наукової думки, що з одного боку, дозволило вченим розглянути зміст та систему відповідного феномену на методологічному рівні. Тобто концентрація уваги вчених до предмету наукового пошуку у межах окремого напрямку наукової думки обумовлює підвищення рівня опрацювання відповідної проблематики. Але з